

Przestrzeń kształtowana wodą

– robinsonada

Space Shaped by Water – Robinsonade

Streszczenie

W artykule przedstawiono sposób zagospodarowania przestrzeni społecznych za pomocą wody. Sięgnięto do przykładów wykorzystania wody począwszy od starożytności. Grupą społeczną, która kształtuje się sezonowo, jest grupa turystów, gości hotelowych, ludzi zamieszkujących czasowo określoną przestrzeń. Współcześnie można zaobserwować tęsknotę za naturą, chęć sprawdzenia się w warunkach bardziej dzikich niż te, w których żyjemy, pragnienie oderwania się na chwilę od zgiełku cywilizacji. Naprzeciw tym oczekiwaniom wychodzi forma rekreacji w postaci robinsonad. Pojawiają się one coraz częściej na wybrzeżu Adriatyku – szczególnie na chorwackich wyspach. W artykule omówiono rekreacyjne przestrzenie społeczne robinsonad – przestrzenie kształtowane wodą.

Abstract

This article presents a manner of developing social spaces by means of water. It includes examples of using water since antiquity. A social group which forms seasonally is a group of tourists, hotel guests, people spending their holidays in a defined space. Contemporarily, we can observe longing for Nature, willingness to prove oneself under wilder conditions than those we live in, a wish to get away from the turmoil of civilization for a while. A form of recreation called robinsonade meets these expectations. More and more frequently, it appears on the Adriatic coast, especially on the Croatian islands. This paper describes recreational social spaces of robinsonades – spaces shaped by water.

Słowa kluczowe: przestrzeń społeczna, woda, rekreacja, robinsonada.

Keywords: social space, water, recreation, robinsonade.

Woda towarzyszyła człowiekowi od zawsze. Od zawsze była obecna w jego otoczeniu. Przede wszystkim pełniła funkcję użytkową. Inną odwieczną rolą wody to jej znaczenie mistyczne: czczenie bóstw wodnych, święte źródła (z mocy takich źródeł korzystano np. w wyroczniach Delfi i Olimpii), rytuały sakralne z użyciem wody (zanurzenie się w wodach świętego Gangesu czy akt chrztu w religii chrześcijańskiej oczyszczają przeszłość i dają duchowe odrodzenie). Chińczykom bieżąca woda daje *ch'i* – siłę życia. Były i są wysoko cenione zdrowotne właściwości wody – już Hipokrates zalecał kąpiele i picie wody źródlanej. Dla Japończyków, do dziś kąpiel jest okazją do medytacji¹. I w końcu, woda spełnia funkcję estetyczną. Daje wrażenie harmonii, jest źródłem dobrego samopoczucia. Baseny, sadzawki, oczka wodne zdobią i służą rekreacji. Strumienie, wodospady, kaskady, fontanny ożywiają otoczenie, a ich dźwięki działają uspokajająco. Woda w określonej przestrzeni tworzy własne środowisko, reguluje wilgotność, zwiększa ilość korzystnych jonów, oczyszcza i chłodzi powietrze.

Water has accompanied man since the dawn of time. It has been always present in his surroundings. First of all, it fulfilled a utilitarian function. Another eternal function of water is its mystical meaning: worshipping water deities, holy springs (their power was used at Delphi, Olympia etc.), sacral rituals with the use of water (immersing in the holy Ganges or baptisms in Christianity purify the past and give spiritual rebirth). To the Chinese, running water gives *ch'i* – the power of life. The health-promoting qualities of water have been highly evaluated – even Hippocrates recommended bathing and drinking spring water. To the Japanese, a bath is still an occasion for meditation¹. Last but not least, water fulfills an esthetic function. It produces the sensation of harmony being the source of well-being. Swimming pools, ponds, water holes look beautiful and serve recreation. Streams, waterfalls, cascades, fountains enliven the surroundings, while their sounds bring calm. In a defined space, water forms its own environment, regulates humidity, increases the number of good ions, cleans and cools the air.

Sięgając do historii, woda ze swoją funkcją estetyczną, rekreacyjną, kontemplacyjną stanowiła ważny element przestrzeni prywatnych, publicznych i społecznych. W starożytności greckie nimfea budowano wokół naturalnych źródeł wody, sprowadzanej do niewielkich zbiorników. Gromadziły one czcicieli bóstw wodnych – nimf. Dzięki rzymskim akweduktom, pojawiły się w przestrzeniach miejskich sadzawki, fontanny, wodotryski, termy. Rzymskie kompleksy willowe również obfitowały w różnorakie założenia wodne. Woda w rekreacyjnych przestrzeniach społecznych obecna jest w czasach nowożytnych od średniowiecza do dziś².

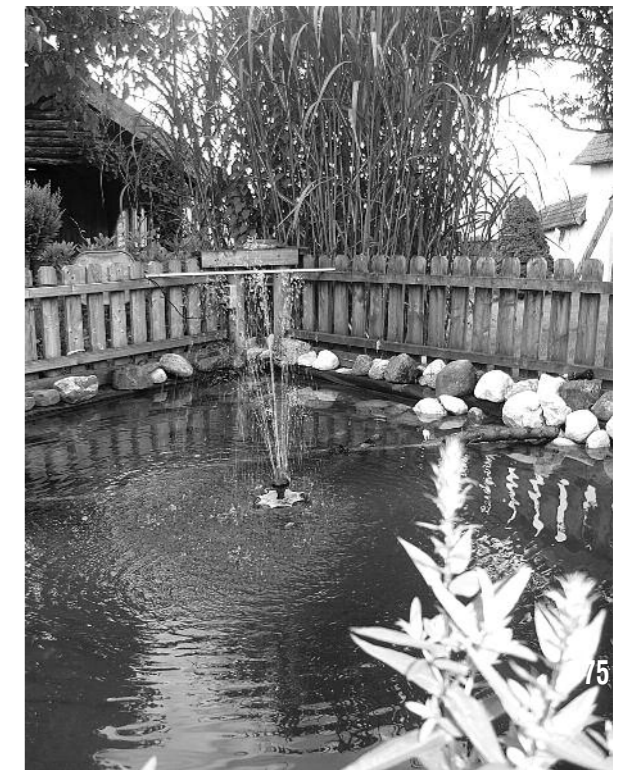
Do oczek wodnych, sadzawek, basenów w miejscach wypoczynku takich jak hotele czy pensjonaty, gdzie społeczność stanowią goście, jesteśmy przyzwyczajeni (fot. 1, 2). Jednak współczesny człowiek coraz częściej od zgiełku miast, stresów, hałasu, kłopotów pragnie uciec gdzieś daleko, gdzie przynajmniej przez chwilę mógłby obcować tylko z naturą, z dala od cywilizacji. Odpowiedzią na takie potrzeby są formy wypoczynku zwane robinsonadami. Słowo „robinsonada” określa przygody samotnego człowieka, zdanego na własne siły. W robinsonadach służących za miejsca rekreacji liczy się więc zaradność, pomysłowość i samowystarczalność. Robinsonady to założenia architektoniczno-przyrodnicze oddalone od miejsc zamieszkiwanych przez ludzi i nierzadko trudno dostępne. Przestrzeń kształtuje tu dzika przyroda: zieleń i woda oraz jeden lub kilka domów przeznaczonych dla niewielkiej, odizolowanej od otoczenia społeczności. Robinsonady stają się coraz powszechniejsze na pięknym, skalistym wybrzeżu Chorwacji i stanowią raj szczególnie dla amatorów nurkowania.

In history, water with its esthetical, recreational and contemplative function made an important element of private, public and social spaces. In antiquity, Greek nymphs were built around natural springs with small reservoirs. They attracted worshippers of water nymphs. Owing to Roman aqueducts, ponds, fountains and baths appeared in urban spaces. Roman villa complexes also had various water layouts. Water in recreational social spaces has been present since the Middle Ages².

We are used to water holes, ponds or swimming pools in such places as hotels or pensions where communities are formed by guests (Pic. 1, 2). However, a contemporary man often wants to escape far from urban turmoil, stress, noise and civilization to spend a while communing with nature. An interesting response to such needs is a recreational form called robinsonade. The word *robinsonade* defines the adventures of a lonely man's adventures left on his own resources. Thus, ingenuity, innovativeness and self-sufficiency are essential in such places. Robinsonades are architectural and natural layouts remote from places inhabited by people and often difficultly approachable. Space is shaped by wildlife: greenery and water as well as one or several houses meant for a small isolated community. Robinsonades are getting very popular on the beautiful rocky Croatian coast and are perceived as a paradise for divers.

The immaculate nature of the Telašćica region is dominated by Farfarikulac Island covered with Mediterranean vegetation. Robinsonade Cruzoe situated on it uses solar energy and sunlit water. A stone terrace with a feasting place and a stone grill unites people. Boats moor to a wooden pier, while the waves crash against the rocky shore. The depth is 85 metres so you can meet the last sea mammal in the Adriatic – the good dolphin (*Tursiops Truncatus*). In the fairytale, colourful underwater world, there are various coral species, including the precious red coral. Forests, olive groves and

Przestrzeń społeczna z oczkiem wodnym na terenie pensjonatu Heidi Leitner w Abtsdorf, Austria / Social space with a water hole on the grounds of the pension Heidi Leitner in Abtsdorf, Austria

Wśród dziewiczej przyrody regionu Telašćica króluje porośnięta śródziemnomorską roślinnością wyspa Farfarikulac. Usytuowana na niej Robinsonada Cruzoe korzysta z energii solarnej i wody ogrzewanej słońcem. Kamienny taras z miejscem do biesiadowania i kamiennym grillem jednoczy ludzi. Do drewnianego mola cumują łodzie, o skalisty brzeg rozbiłają się fale. Morze osiąga tu głębokość 85 m i spotkać w nim można ostatniego morskogo ssaka Adriatyku – Delfina Dobrego (*Tursiops truncatus*). W mieniącym się niezliczonymi barwami podwodnym świecie żyją różne gatunki koralu łącznie z cennym Koralem Czerwonym. Wokół znajdują się lasy, gaje oliwne, pola figowe. W Zatoce Krusewa na Wyspie Hvar, Robinsonada Agava oferuje maksimum prywatności oraz żwirkową plażę i idealne warunki do pływania i nurkowania. Do Robinsonady Mirela na tej samej wyspie, ale w Zatoce Ladjena, dotrzeć można pieszo lub łodzią. Trudy dotarcia wynagradza malownicza zatoka, piękny widok na lazur morza i jego zróżnicowane, bajkowe dno. Zatoka Vela Farska znajduje się na południowym wybrzeżu wyspy Brač. Położona tu Robinsonada Eda jest również trudno dostępna i również kusi niepowtarzalnym pięknem, spokojem, dziką przyrodą. Robinsonada Monte Cristo ze stromym brzegiem w Zatoce Vele Gačice na wyspie Hvar oferuje niezwykle romantyczny klimat i cudowny widok na zatokę i masyw górski Biokovo nad Riwierą Makarską (fot. 3, 4).

Przestrzeń robinsonad kształtuje przede wszystkim woda. Woda i kontrastująca z białym żwirkiem plaż – zieleń. Architektura stanowi tu tylko niewielki dodatek. Dla obcowania z wodą, jej pięknem i spokojem, bezmiarem i dzikością, zdążają tu „robinsonowie” z różnych zakątków świata. Przez chwilę budują swoją małą, oderwaną od rzeczywistości społeczność. Społeczność stworzoną z tęsknoty za naturą.

fig fields extend all around. On Hvar Island in Krusew Bay, Robinsonade Agava offers maximum privacy as well as a gritty beach and perfect swimming and diving conditions. One can get on foot or by boat to Robinsonade Mirela on the same island yet in Ladjen Bay. The inconveniences of the journey are rewarded by the picturesque harbour, the azure and a fascinating bottom. Vela Farska Bay is situated on the south coast of Brač Island. Robinsonade Eda is also uneasily accessible and also tempts with its unique beauty, quiet and wildlife. Robinsonade Monte Cristo with its steep shore in Vele Gačice Bay on Hvar Island offers an extremely romantic climate and a breathtaking view of the bay and the mountain massif Biokovo over Makarska Riviera (Pic. 3, 4). The space of robinsonades is mostly shaped by water. Water and greenery contrasting with the white gritty beaches. Architecture makes a mere supplement. “Robinsons” from various remote parts come flocking here to commune with water, its beauty and quiet, vastness and wildness. For a little while, they build their small community without a sense of reality. A community yearning for Nature.

ENDNOTES:

¹ David Pearson, *Przyjazny dom*, Murator, Warsaw 1998, p. 100.

² Elżbieta Kusińska, *Woda w założeniach architektoniczno-urbanistycznych*, Krakow 2009, p. 20.

BIBLIOGRAPHY:

David Pearson, *Przyjazny dom*, Murator, Warsaw 1998.

Elżbieta Kusińska, *Woda w założeniach architektoniczno-urbanistycznych*, Krakow 2009.

PRZYPISY:

¹ David Pearson, *Przyjazny dom*, Wydawnictwo Murator, Warszawa 1998, s.100.

² Elżbieta Kusińska, *Woda w założeniach architektoniczno-urbanistycznych*, Kraków 2009, s. 20.

BIBLIOGRAFIA:

David Pearson, *Przyjazny dom*, Wydawnictwo Murator, Warszawa 1998.

Elżbieta Kusińska, *Woda w założeniach architektoniczno-urbanistycznych*, Kraków 2009.

Przestrzeń społeczna na terenie Robinsonady Monte Cristo w Zatoce Vele Gačice na Wyspie Hvar, Chorwacja / Social space on the grounds of Robinsonade Monte Cristo in Vele Gačice Bay on Hvar Island, Croatia

Widok z Robinsonady Monte Cristo w Zatoce Vele Gačice na wyspie Hvar na zatokę i masyw górski Biokovo nad Riwierą Makarską, Chorwacja / View of the harbour and the mountain massif Biokovo over Makarska Riviera from Robinsonade Monte Cristo on Hvar Island in Vele Gačice Bay, Croatia

Przestrzeń społeczna z basenem na terenie hotelu Sultan of Side w Side, Turcja / Social space with a swimming pool on the grounds of Hotel Sultan of Side in Side, Turkey

